

Sjevernoamerički Indijanci kao marginalizirani narodi

Povijest Indijanaca nakon Columbova otkrića novog kontinenta 1492. godine, a koji su Indijanci nazivali svojom zemljom, ispunjena je rasizmom i njihovom sve većom marginalizacijom. Uslijed borbe za svoju zemlju Indijanci su nepravedno prozvani „divljima“, a kroz sljedeća stoljeća njihov položaj u društvu postajao je sve gori. U današnje vrijeme još uvijek postoje stereotipi o Indijancima te ih se ne doživljava ravnopravnima, a tomu su pridonijeli prikazi indijanskih plemena u filmovima, knjigama i drugima medijima. Indijanci su važan narod koji se treba prestati isključivati iz globalnog društva.

Indijanci su kao domorodački narod bili prisutni na sjevernoameričkom kontinentu tisućama godina prije kolonizacije bijelog čovjeka. Godine 1492. prvi koji se susreo s nekim od mnogobrojnih indijanskih plemenima bio je Europljanin Christopher Columbo čije je preoceansko putovanje bilo potpomognuto od strane španjolskih vladara Ferdinanda i Isabelle. U to su se vrijeme ljudi iz južne i istočne Azije nazivali „indiosima“, a s obzirom na to da je Columbo smatrao kako je pristao u Indiju, odnosno na azijski kontinent, tako su i Indijanci dobili upravo takav naziv (Lips, 1959: 31). Sve do otkrića Novog svijeta pojmovi „Indijanac“ i „Amerika“ nisu postojali. Izbor terminologije može biti problematičan kada se piše o autohtonim narodima Sjeverne Amerike. Za potrebe ovog rada koristit će se općeniti pojmovi poput „Indijanac“, „američki domoroci“, „bijelac“, „Europljanin“ te slični i što općenitiji pojmovi (Wright, 2011: 7).

Domorodački narodi Sjeverne Amerike

Nakon doseljenja Europljana, narodi Novoga svijeta su bili meta stradanja u sljedećim desetljećima. Smatra se da su američki narodi ili izumrli ili eventualno da preživjeli potomci žive smješteni u rezervatima. Da ironija bude veća, novopridošli su kolonizatori, koji su došli osvajački nastrojeni, zaslužili naziv Amerikanci, dok su izvorni narodi grubo marginalizirani kao druga kategorija.

Pripadnost nekom indijanskom plemenu određivala se nakon što su zadovoljeni razni uvjeti. Povijesno promatrano, pojedinac je morao poznavati određene kulturalne, socijalne, lingvističke, ceremonijalne i

teritorijalne kriterije kako bi ostvario indijansku pripadnost, a takvo je određivanje bilo u domeni indijanskih plemena. Danas Kongres dodjeljuje indijanski status na temelju analize krvi dok je prije rasna pripadnost bila jedini kriterij koji je postavila federalna vlada (Wilkins, 2002: 23).

Važno je utvrditi da su Indijanci autohtoni, izvorni i domorodački narod koji je naseljavao kontinent Sjeverne Amerike mnogo prije stvaranja SAD-a, tako da oni ne predstavljaju nacionalnu manjinu. Kao suverena nacija nisu potpuno neovisni jer ni jedna nacija na svijetu nije suverena u potpunosti, nego ima pravne ovlasti nad određenim teritorijem. Nadalje, Indijanci se ne smatraju građanima Sjedinjenih Američkih Država, već se smatra da oni pripadaju zasebnoj naciji (Wilkins, 2002: 47). Takve navode donose razni dokumenti među kojima je i Deklaracija o neovisnosti, a koji opisuju Indijance kao neprijatelje i zavisne divljake. Promatraju se kao nužni saveznici jer doprinose u političkom i ekonomskom smislu te im se ipak jamči pravo na njihovu zemlju i vlasništvo (Wilkins, 2002: 51).

Kako su nastali „Divljaci“

Doplovljavanje broda „Santa Maria“ do Bahamskog otočja označava početak kraja za sve pripadnike raznih indijanskih plemena obiju Amerika. Prvi su ih porobili Španjolci u 16. stoljeću koji su ih primorali na robovski rad na obrađivanju osvojene zemlje, a mnogi su umrli od pretjeranog rada, pothranjenosti, bolesti ili od tuge te prouzrokovanog šoka. Jedan dio njih nije se mogao ni asimilirati kao radna snaga uslijed nedostatka znanja i iskustva. Zatim su došli Englezi i Nizozemci koji su se uz obrađivanje zemlje počeli i naseljavati, a starosjedioci su bili oduševljeni iako su takvi trajni doseljenici zapravo predstavljali još veću opasnost (Lučić, 1998: 3). Pozitivna je činjenica što su kolonisti u početku pomagali samim Indijancima. Stoga su Indijanci u manjim zajednicama gledali na njih kao na moguće saveznike jer su uspostavili trgovinske odnose s Europom. S povećanjem broja kolonizatora rasli su neprijateljski odnosi te međusobna naklonjenost više nije bila uobičajena. Tome je doprinijela činjenica da su kolonizatori domoroce promatrali kroz prizmu jeftine radne snage, a tu je i pohlepa za indijanskim plodnim zemljištima (Sesveča, 2005: 38).

Trgovina s Europom urođenicima je donijela bolja oruđa, ali isto tako i vatrena oružja. Poznavali su kamene sjekire, ali sada su im postale dostupne metalne sjekire kakve je imao bijelac. Željeli su ih posjedovati jer bi s njima mogli proizvesti jednaku količinu onoga što im je potrebno, ali u mnogo kraćem vremenu. Međutim, takva vrsta oruđa u primitivno je društvo domorodaca unijela nasilje koje su vršili civilizirani invazori nad Divljacima. Naime, nasilje nije bilo sasvim nepoznato sjevernoameričkim Indijancima jer u slučajevima kada ne bi uspjeli riješiti problem na drugačiji način, dolazilo bi do sukoba među njima. Ipak, u predstojećim godinama nasilje je postalo dio njihove svakodnevice uslijed stalnih obračuna s bijelcima (Clastres, 2010: 142).

Poimanje vlasti

Kolonizatori su smatrali da im se društvo bez utvrđene vlasti mora podrediti te da mu je nužno nametnuti najbolju moguću organizaciju vlasti, odnosno kulturu i nasljeđe bijelaca. Indijanska društva nisu dopuštala moćan položaj vodstva ili nečije isticanje niti su imala nametnute politički uređene institucije, a to se nije sviđalo invazorima. Povijest se ne kreće u određenom pravcu te je stoga pogrešno očekivati da svaka zajednica ima jednake običaje i shvaćanja. S obzirom na uvriježenost mišljenja da društvo ne može biti bez vlasti, a moderna vlast podrazumijeva monopol nad legitimnim nasiljem, tako ni sjevernoamerička indijanska plemena nisu bila pošteđena okrutnosti i „opravdanog“ nasilja koje je pridonosilo jedino marginalizaciji (Clastres, 2010: 13). Velike međusobne razlike i mnogi sukobi rezultirat će podjarmljivanjem, porobljavanjem i ubijanjem Indijanaca.

Opravdanje za takvo postupanje ne postoji. Indijanci su, prije negoli ih je bijeli čovjek podjarmio i potisnuo, živjeli i razvijali se bez ičije pomoći. Uspješno su donosili rješenja za svoje probleme unutar zajednice, iako je rješavanje problema ponekad uključivalo nasilje i borbu za prevlast. Ipak, problem se očituje u tome što su kolonizatori degradirali pripadnike svakog drugačijeg društva koje prethodno nije ni pokušao niti želi razumjeti (Clastres, 2010: 15). Presumpcija da je oblik vlasti kakav poznaje dominantna kultura mjera za sve ostale kulture nije valjana.

Prema definicijama Webera i Nietzschea, vlast je oblik društvenog odnosa koji nije potpun bez nasilja. Izostanak hijerarhije te odnosa zapovijedi i poslušnosti kod Indijanaca je potaknuo bijelog čovjeka na nametanje svoje političke vlasti (Clastres, 2010: 8). Takvo uređenje indijanskih zajednica ne upućuje odmah na nepostojanje vlasti i nekakvoga oblika uređenja. Sjevernoameričke indijanske zajednice poznavale su nešto drugačiji oblik

vlasništva od onoga kakvo su imali Europljani. Međutim, najčešće se pojedinci nisu isticali bogatstvom, odnosno siromaštvom jer su svi izgledali i imali jednako te nije postojala ideja da se netko po nečemu ističe i razlikuje od ostalih pripadnika te zajednice (Clastres, 2010: 148).

Kada su se bijelci počeli zanimati za indijansku kulturu, nisu mogli pojmiti njihovo shvaćanje osobne slobode jer nisu prihvaćali vlast vladara nad sobom niti je bilo društvenih klasa utemeljenih na vlasništvu imovine. Ideja da društvo ne treba vodstvo nekakvoga kralja da bi živjelo složno i pritom prosperiralo dotad im je bila strana i nezamisliva (Weatherford, 2003: 58). Indijanci su nadahnuli i potaknuli razvoj utopijskih ideja o kojima se pisalo u 16. stoljeću, a indijansko je društvo predstavljalo idealno društvo kojem je čovječanstvo težilo. Piscu su pritom ismijali civilizirane kolonizatore jer su divljaci, koje su oni htjeli ukloniti i marginalizirati, živjeli bolje od njih. Američki su domoroci, iako su i sami često znali biti krvožedni i nasilni te teritorijalno nastrojeni, osvjetlili i pokret prosvjetiteljstva jer su živjeli slobodno u prirodnom stanju pa se tako i u 18. stoljeću slijedi put i primjer Indijanaca (Weatherford, 2003: 123).

Nasilje nad domorocima

Najbolji prikaz koliko se bijeli čovjek smatrao superiornim jest prvi sukob iz 1636. godine. Naime, kolonisti iz Massachusettsa ondje su htjeli osvetiti smrt dvaju trgovaca navodno ubijenih od ruke dvaju Indijanaca te su zato uništili selo u kojem je živjelo 500 Indijanaca plamena Pequot.

18. stoljeće je donijelo više sukoba među kolonizatorima, odnosno Englezi, Francuzi i Španjolci borili su se za vlast na Novom kontinentu. Za vrijeme Američkog rata za neovisnost Indijanci su se borili na objema stranama, a nakon poraza Engleza kažnjeni su Irokezi koji su se borili na njihovoj strani te su protjerani u Kanadu nakon što je uništeno njihovih 40 logora (Lučić, 1998: 4).

U to su vrijeme Europljani počeli plaćati domorodačkim saveznicima po broju donesenih skalpova te su tako poticali širenje indijanskog običaja skalpiranja, odnosno odsijecanje te guljenje kože i kose s glave mrtvog neprijatelja.

Nakon uspješne Američke revolucije američka je vlada počela promicati politiku čišćenja američkog kontinenta od svih Indijanaca bez obzira jesu li neki od njih prihvatili nove običaje. Indijanci su bili prisiljavani na prodaju svoje zemlje bijelcima i preseljenje u rezervate ili da jednostavno pobjegnu i prepuste svoju zemlju.

Oko 1830-ih bijeli je čovjek počeo potiskivati Indijance prema zapadu misleći kako se iza rijeke Mississippi nalaze neplodne Velike ravnice (Great Plains) (Lučić, 1998: 5). Primjer nasilnog preseljavanja

jest povijest plemena Cherokee koja su protjerana sa svoje zemlje koju su nastanjivala od oko 1000. godine prije Krista. Nakon što su kolonisti 1827. godine otkrili zlato na jednom dijelu teritorija Cherokeeja, uslijedila je njegova zapljena. Zatim je 28. svibnja 1830. nastao Zakon o preseljenju Indijanaca koji je donio Kongres SAD-a za vrijeme predsjedničkog mandata Andrewa Jacksona kako bi se legaliziralo njihovo preseljenje. Tim je Zakonom obuhvaćeno preseljenje Pet civiliziranih plemena, a taj se termin odnosi na plemena Cherokee, Chickasaw, Creek ili Muscogee, Seminole i Choctaw. Premještanje tih plemena rezultiralo je oslobađanjem dijela teritorija koji su potom naselili bijelci, a podijeljen im je na temelju lutrijskog sistema (Sesvečan, 2005: 39). Također, 1832. vodio se sudski slučaj Worcester protiv Georgije i 1831. Cherokee Nationa protiv Georgije, a u potonjem slučaju Vrhovni je sud proglasio Indijance zavisnim domaćim narodom pod zaštitom federalne vlade (Wilkins, 2002: 107).

Plemena su pretežno potpisala sporazume sa SAD-om i dobrovoljno odselila na druga područja, dok su se Cherokeeji suprotstavili američkoj vladi. Četvrtina je plemena Cherokee izginula od gladi, bolesti i napora jer je u razdoblju od 1838. do 1839. deportirana za vrijeme teške zime na područje preko rijeke Mississippi.¹ Pješačili su bosu po smrznutom tlu, a dnevno ih je umiralo stotinu zbog hladnoće i iscrpljenosti. Dugo pješačenje usred zime rezultiralo je strašnim posljedicama zbog kojih je taj put poznat pod nazivom Put suza² (Zimmerman, 2004: 44).

Plemena Cherokee, Chickasaw, Creek ili Muscogee, Seminole i Choctaw su sudjelovala na strani Konfederacije u američkoj revoluciji, ali su neka od njih po završetku sukoba kažnjena. Tako su Seminole morali prodati svoje područje rezervata za 15 centa po jutru kako bi potom kupili zemlju od Creeksa za 50 centi po jutru. Također, očekivalo se ustupanje dijela indijanskog teritorija za brojna druga plemena koja bi se naselila u rezervat, a morali su dopustiti gradnju transkontinentalne željeznice koja bi prolazila preko njihova teritorija, a koja je izgrađena 1869 (Sesvečan, 2005: 40).

Istrjebljenje svetog rođaka tatanke

Otkrićem je zlata u Kaliforniji 1848. započela zlatna groznica, ali i indijanski otpor. Indijanci su odlično poznavali teritorij Velikih ravnica na koji su preseljeni, a kao nomadski su lovci bili izvrsni jahači i strijelci te su

1 Područje preko rijeke Mississippi je tada proglašeno Indijanskim teritorijem, a danas je to teritorij u sklopu savezne države Oklahoma.

2 U literaturi se javljaju i prijevodi „Karavana suza“ i „Staza suza“ (eng. Trail of Tears).

sukladno tome mogli gerilski ratovati. Bijelci su slomili Indijance tek nakon što su im oduzeli njihove svete rođake bizone koji su predstavljali izvor svega što su oni imali (Lučić, 1998: 5).

Sjevernoamerička prerija obrasla „bizonskom travom“ bila je vrlo pogodna za krda bizona. Bizon je Indijancima zapravo bio prvoklasni izvor ne samo hrane nego im je davao i sve nužne proizvode za svakodnevni život. Materijal za izradu šatora, odjeća i mokasine, sedla i uzde, razno posuđe, ukrasi, glazbeni instrumenti te razna oruđa i oružja Indijanci su dobivali od bizona koje su prvo lovili pješice. Znali su natjerati krdo bizona preko litice i tako su ih ubijali, a kasnije su se konjima uspjeli približiti bizonima kako bi ih ubili uz pomoć luka i strijele. Oko 1850. godine Indijanci su i dalje živjeli od bizona, a 40 godina kasnije došlo je do istrjebljenja nepreglednih krda bizona zbog pomame bijelaca za bivoljom kožom. Deseci tisuća bizona su stradali, a njihovi nemilosrdno oderani leševi ostavljeni su da istrunu (Lips, 1959:47).

Naime, Indijanci su izvorno bili ratari dok nisu protjerani na područja koja su nastanjivali bizoni, a tada im je oduzet i taj alternativni način preživljavanja. Glad je starosjedioce primorala da napuste nomadski način života, a američke su vlasti potom organizirale njihovo raseljavanje u rezervate (Lučić, 1998: 5).

Indijanska vjerska praksa

Sjedinjene Američke Države oblikovale su sudbinu svih plemena jer su redovito kršile ili prilagođavale ugovore ili ih pak na prijevaru ukidale zakonom. Planski razrađeno razaranje indijanskih društava bilo je sredstvo koje je trebalo poslužiti u svrhu slamanja indijanske duše. Narod koji je bio svjestan da ih neprijatelj sustavno uništava poznao je duboku tugu i neopisivu agoniju uslijed depopulacije, otimanja zemlje i zabrane njegovanja vlastite kulture. Vladala je depresija i želja za smrću jer su njihova braća i društva ubijena. Čin istrjebljenja bizona u masovnom klanju smatran je preventivnom i ratnom mjerom protiv Indijanaca. Ipak, indijanska je duša posjedovala snagu koja joj nije dopuštala klonuti ni onda kada su bili bespomoćni, pobijedeni i izloženi mržnji te izolaciji (Lips, 1959: 36).

Simbolika indijanskih običaja i ceremonija nije lako dokučiva običnome promatraču, a njihova vjera imala je duboki utjecaj na svakog pojedinca. Uskogrudni su ih misionari obilježili i stigmatizirali kao pogane te su zahtijevali od domorodaca da se odreknu svojih lažnih bogova, nakon čega im je bilo dopušteno pokloniti se njihovu oltaru (Eastman, 2005: 7). Jezuiti su također sastavili popis pozitivnih i negativnih osobina Indijanaca kako bi svoje nasljednike pripremili na ono što ih čeka.

Poglavica Bik Koji Sjedi

Prema tom popisu jedna je od negativnih osobina bila štovanje običaja vlastitih predaka, što upućuje na to da se nisu htjeli odreći svoje vjere (Lips, 1959: 37). Dakle, indijanska se vjera trebala napustiti kako oni ne bi bili zauvijek izgubljeni, odnosno kako bi se uspjeli spasiti od štovanja sotone i poganstva (Eastman, 2005: 8).

Ravničarski su Indijanci doživjeli sličnu sudbinu kao i Pet civiliziranih plemena. Nakon što su smješteni u odijeljene rezervate, država im je prema ugovoru i zakonu trebala davati jednake količine hrane, ali u stvarnosti su se izgladnjivali oni Indijanci koji nisu htjeli napustiti svoju vjeru i plemenske običaje. Simbol, identitet i svojevrsna institucija ravničarskih Indijanaca bio je ples sunca koji je zabranjen, a to je bilo ekvivalentno činu koji bi zabranio plemenu da postoji (Collier, 1968: 193). Ples sunca ceremonija je koja je trajala četiri dana i noći, a simbolizirala je plemensko jedinstvo i povezivala plemenske podgrupe onda kada više nisu mogle biti u fizičkom dodiru. Vojska je provela zabranu nad Siouxima pa se pleme više nije imalo pravo sastajati. Prvo je bizon istrijebljen, a zatim se nije

davala hrana onima koji su se i dalje sastajali, čime je jasno pokazano da se Indijance koji se opiru želi usmrtiti glađu. Nadalje, uvijek je postojala mogućnost izvršenja pokolja nad starosjediocima ukoliko bi i dalje nastavili provoditi svoje ceremonije jer ionako nisu ništa mogli poduzeti da se obrane pred vojnicima (Collier, 1968: 199). U Nevadi je dva puta održan najveći religiozni otpor, tzv. Pokret plesa duhova: godine 1871. izbio je u sjevernoj Kaliforniji, a 1890. drugi je puta obuhvatio polovicu sjevernoameričkih Indijanaca sve do Mississippija (Lips, 1959: 125).

Za suzbijanje tradicije i nestanak povezanosti među naraštajima te sprječavanje održavanja vjerskih rituala nisu se zatvarali ili ubijali vjernici, već su se indijanska djeca od 6 godina odvodila i zatvarala u internate u kojima su dočekala mladenačku dob. Domorodački se jezik nije smio koristiti u školama, a za vrijeme praznika radila su kao sluge bijelcima. Nisu smjela zadržati ništa što je bilo podsjetnik na indijanski život. Također, škole su bile povezane s kršćanstvom, tako da su djeca morala prijeći na kršćanstvo i postati pripadnicima kršćanske crkve, a svoje poganske običaje zanemariti i zaboraviti (Collier, 1968: 193).

Kasnije je Ured za Indijance, osnovan od strane SAD-a 1832., dobio nalog od misionara da donesu odredbe kojima će se ukinuti ostale vjerske ceremonije kako bi domoroci što prije i lakše prihvatili kršćanstvo. Ministarstvo je unutarnjih poslova 1884. donijelo zakon koji je proširen 1904. te je ostao na snazi do 1933., a zabranio je indijansku vjersku praksu te su ustanovljene kazne. Međutim, odredbe nisu tako lako mogle ugušiti indijanske vjerske rituale na teško dostupnim područjima poput pustinje Mohave ili rituale Seminola u Evergladesima (Collier, 1968: 198).

Little Big Horn i Wounded Knee

Američka je vlada 1860. odlučila izmjestiti Indijance s teritorija Velikih ravnica u rezervate. U to je vrijeme nastala deviza "Samo je mrtav Indijanac dobar Indijanac" koju je izjavio general Philip Sheridan, gorljivi borac protiv urođenika s Velikih ravnica (Lips, 1959: 33). Dok su Indijanci sve više napuštali svoje rezervate, Lakota Sioux Indijanci povelu su nekoliko ratova protiv invazora kojima su uspjeli očuvati veći dio svoga teritorija. U njihovim svetim Crnim brdima (Black Hills) u Južnoj Dakoti otkriveno je zlato te su bijelci odlučili oteti to područje. Izbio je rat za vrijeme kojega se zbila legendarna bitka kod rijeke Little Big Horn 25. lipnja 1876. godine u Montani. Bik koji Sjedi³ i Ludi

3 Bik koji Sjedi ili Sitting Bull, izvornog imena Tatanka Iyotanka, bio je poglavica plemena Hunkpapa Sioux.

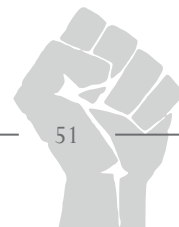

Little Big Horn

Konj⁴ predvodili su okupljena indijanska plemena Lakota, Siouxa, Cheyennea, Dakota Siouxa, Arapahoa, Blackfeeta i još mnogih drugih plemena s oko 20 000 konja. U završnoj je bitci poginuo general George Armstrong Cluster na posljednjem položaju te su svladane njegove trupe sačinjene od više od 200 ljudi. Američka je konjica poražena, a pobjeda indijanskih plemena bila je prvi i zadnji pokušaj otpora jer su uslijedile ratne operacije koje su nakon pet godina uspjele otjerati sva plemena natrag u rezervate (Sesvečan, 2005: 41). Za zimskog ratnog pohoda američke vojske poglavica Bik Koji Sjedi protjeran je u Kanadu iz koje se vratio 1881. godine (Lučić, 1998: 6). Živio je u rezervatu dok mu život nije okončan u nasilnom obračunu između

njegovih sljedbenika i Lakota koji su se pridružili od vlasti unajmljenoj indijanskoj policiji, a dvojica takvih policajaca ubila su ga 15. prosinca 1890., dva tjedna prije bitke kod Ranjenog koljena (Iverson, 1998: 13). Dana 29. prosinca 1890. nije se odvila bitka kod Ranjenog koljena (Wounded Knee), nego hladnokrvni pokolj oko 300 nenaoružanih muškaraca, žena i djece koji su pripadali plemenu Sioux. Vojnici su izvršili taj pokolj nad bespomoćnim Indijancima kako bi izbrisali vjerski obred plesa duhova. Izravnim je pokoljem Lakota Siouxa u Pine Ridge rezervatu uništena religija plesa duhova, odnosno plesa sunca, ovaj put zauvijek (Collier, 1968: 201). Bijeli je čovjek osvetio svoj poraz iz 1876. godine, Indijanski su ratovi privedeni kraju, a godina 1890. označila je prekretnicu.

4 Ludi Konj ili Crazy Horse, izvornog imena T'ašunka Witko, bio je poglavica plemena Oglala Lakota.

Neprijatelj s mnogo lica

Europski invazori nisu uspostavili nikakav odnos kako bi ostvarili zajednički život, a neprestano tjeranje urođeničkih plemena dalje na zapad i selidba na sve manje komade zemlje uzrokovala je drastično smanjenje broja Indijanaca. Procijenjeno je da je na teritoriju istočno od rijeke Mississippi stanovalo više od dva milijuna Indijanaca, a njihov se broj smanjio toliko da se do sredine 18. stoljeća broj bijelaca i Indijanaca obrnuo. Američkih je starosjedilaca tada bilo manje od četvrt milijuna, a broj bijelaca i afričkih robova povećao se na 1,25 milijuna, da bi već sredinom 19. stoljeća dosegao dva milijuna naseljenih između gorja Appalachian i rijeke Mississippi (Richter, 2004: 17).

Smanjenju stanovništva pridonijele su razne bolesti dotada nepoznate urođenicima. Kako Indijanci nisu imali jednak imunološki sustav, podlijegali su novopridošlim bolestima od kojih je prva bila malarija. Ipak, ubrzo su otkrili kako se zaštititi i umanjiti simptome te bolesti uporabom ljekovite kore drveta koja je poznata pod nazivom kinin, odnosno peruanskom korom ili korom nad korama. Time su postavljeni temelji farmakologije jer liječnici Starog svijeta nisu otkrili lijek za malariju zbog koje je umiralo oko dva milijuna ljudi godišnje (Weatherford, 2003: 172). Podjednako su učestale epidemije boginja harale među domorodačkim stanovništvom jer ono nije moglo spoznati opasnost i razmjere zaraze koja je prijetila. Zdravi su živjeli s oboljelima jednako kao i prije, u prisnim zajednicama. Brojna plemena potpuno su nestala nakon podlijeganja bolestima koje su bile biološko oružje koje je invazor donio iz Starog svijeta. Takav neprijatelj bio je prisutan u mnogim oblicima pa su osim malarije i boginja donesene ospice, tifus, gripa, hripavac, kolera, kuga i žuta groznica (Lips, 1959: 34). To ne znači da starosjedioci nisu imali svojih bolesti u prijašnjim razdobljima, ali razlika je u tome što one nisu imale tako pogubne posljedice po njih i nije ih bilo mnogo. Činjenica je da je sifilis bio prisutan samo u Americi, a nakon njegova otkrića proširio se europskim kontinentom (Wright, 2011: 25).

William F. „Buffalo Bill“ Cody u predstavi je 1883. prikazao Indijance kao ratnike i odlične jahače, time potisnuvši sliku Indijanaca kao iscjelitelja. Mnogi su se indijanski lijekovi i pripravci poput kinina, vazelina, lijeka ipecac za dizenteriju ili lijeka za skorbut proširili svijetom i spasili živote mnogih. Međutim, predstave, koje su potom nadahnule filmsku industriju, prikazale su američke domoroce u sukobu s kaubojima, a indijanski je ratnik u punoj ratnoj spremi postao simbol Indijanaca (Weatherford, 2003: 189).

Unatoč razvijenoj medicini američkih urođenika Indijanci su podlegli pred silnim bolestima koje su došle odjednom i poharale taj narod koji nije imao imunitet

pa čak ni na dječje bolesti kao što su zaušnjaci ili ospice, koje su poharale cijela indijanska sela. Kinin je bio lijek za malariju, ali za većinu ostalih bolesti nisu poznavali nikakvu zaštitu. Europljani su ubrzo monopolizirali kinin te su ostavljali Indijance bez zaštite da umru od malarije. Milijuni su Indijanaca umrli, a neprestana ih je kolonizacija desetkovala u valovima novim bolestima. Indijanska se populacija nije mogla nositi s bolestima koje nisu znali izliječiti te su posezali za molitvom koja im je još preostala u tom sporom i bolnom genocidu, a njihov doprinos medicini pao je u zaborav (Weatherford, 2003: 191).

Sveprisutna marginalizacija

Nad urođeničkim se stanovnicima provodila prisilna asimilacija, masovno razaranje, nasilje, uništavanje i zatiranje njihove kulture, otimanje zemlje te diskriminacija, a sve je to dovelo do velikog povijesnog gubitka i ostavilo je traga na svakom urođeniku. Oni nisu smjeli isticati svoju pripadnost niti su se mogli nazivati bijelcima jer to nisu bili te se uslijed svih tih zbivanja javljala kriza identiteta. Invazori su htjeli postići da sjevernoamerički Indijanci prestanu postojati, a posljedica toga je bila njihova sveopća marginalizacija. Ratni sukobi, širenje siromaštva, prenošenje bolesti, zatvaranje u rezervate, alkoholizam i zlostavljanja nastavljaju niz onoga kroz što je ovaj urođeni narod Sjeverne Amerike prošao (Nelson, 2011: 7). Nakon dolaska u doticaj s Europljanima procjenjuje se da je u prva četiri stoljeća istrijebljeno oko 150 milijuna sjevernoameričkih Indijanaca, čemu su najviše doprinijela ratovanja i razne bolesti. Rješavanje indijanskog problema uključivalo je etničko čišćenje uz brutalno nasilje, zapljenu njihovih posjeda i rasni genocid. Razlozi su za rasizam i diskriminaciju njihova boja kože, način života te inferiornost indijanskih običaja naspram običaja američkih kolonizatora. Prilagođavanje drugoj tradiciji, shvaćanjima, vjerovanjima te vrijednostima koja su njima strana bila su nužna jer su u suprotnom bivali proglašeni divljacima te ubijani ili uklanjani u svrhu rješavanja indijanskog problema (Nelson, 2001: 23). S vremenom su načini etničkog čišćenja postajali „prihvatljiviji“, a razvijala ih je vlada Sjedinjenih Američkih Država koja je segregaciju provodila preseljenjem Indijanaca na manje pogodan teritorij ili putem obrazovanja u internatima gdje je bio prisutan i drugi religijski utjecaj, što je ranije opisano u ovome radu.

Američki su starosjedioci izloženi vrlo uvredljivim medijskim prikazima, a kroz koje su se razvile brojne predrasude i stereotipe o Indijancima. Popularna kultura promovira ponajviše stereotipe koji omalovažavaju starosjedioce i njihovu kulturu te ih se tako isključuje iz modernoga društva. Mnogi nazivi sportskih ekipa,

Poglavica Ludi Konj

maskote, zaštitni znakovi raznih proizvoda i tvrtki, dječje igračke ili obilježja nekih današnjih ceremonija potječu od etničke skupine Indijanaca ili se pak odnose na njih. Američki su domoroci jedina takva skupina koja još uvijek predstavlja glavni predmet i inspiraciju u takve neprihvatljive i degradirajuće svrhe (Nelson, 2001: 8). Ovakva diskriminacija može prouzrokovati

fizičko i psihičko stanje koje je jednako onome koje se proživljava, primjerice, nakon gubitka bliske osobe. Posljedica jest podcijenjenost i zauzimanje posljednjeg mjesta u hijerarhiji današnje zajednice te ograničene mogućnosti i nejednake šanse za uspjeh u SAD-u. Degradaciju i omalovažavanje koje je započela kolonizacija te kontinuirano ugnjetavanje putem nasilja nastavlja se i danas na izravan ili ponešto suptilniji način, a ostavlja duboke posljedice na pojedinca i ne dopušta miran život te blagostanje indijanskim potomcima (Nelson, 2011: 9).

Zaključak

Indijanci su izgubili u borbi koja nije zahtijevala kreativnost ni inteligenciju, ali ostaje činjenica da su oni zbiljski kolonizatori Amerike te da njihova nepokorena duša i dalje ponosno živi. Oni su prokrčili put te osnovali mjesta i gradove koji čine temelje današnjoj Americi. Njihov se doprinos povijesti, politici, kulturi, ali i utjecaj na misionare, kolonizatore i kaubojske priče sustavno izostavlja i zanemaruje. Potisnuti su iz kruga stvaratelja povijesti, dok je sve zasluge preuzela Europa kao glavni stvaratelj svjetske povijesti. Istinske kulture i povijest američkog kontinenta još uvijek čekaju da budu otkrivene usprkos tome što je već prošlo nešto više od pola tisućljeća od Columbova doplovljavanja 1492. u nepoznatu zemlju.

Summary

Laura Tkalec,
North American Indians as a Marginalized Nation

The history of Native Americans after Columbus' discovery of the new continent in 1492, which the Native Americans regarded as their country, is filled with racism and their growing marginalization. During the fight for

their country, Native Americans were unjustly labeled as „wild“ and over the centuries their position in the society has become even worse. Today, there are still stereotypes about Native Americans and they are still not perceived to be equal but the representation of Native American tribes in the movies, books and other media only contributes to that. Native Americans are an important nation which should cease to be excluded from the global society.

Literatura

1. Akmadža, Miroslav, Jareb, Mario, Radelić, Zdenko, 2014. *Povijest 4*, Alfa, Zagreb
2. Clastres, Pierre, 2010. *Društvo protiv države: Istraživanja iz političke antropologije*, Disput, Zagreb
3. Collier, John, 1968. *Indijanci obiju Amerika*, Matica hrvatska, Zagreb
4. Eastman, Charles Alexander, 2005. *Duša Indijanaca*, Nova Akropola, Zagreb
5. *Faktopedija*, 1998., Mozaik knjiga, Zagreb
6. Iverson, Peter, 1998. „*We are still here*“: *American Indians in the twentieth century*, Harlan Davidson, Wheeling, Illinois
7. Lips, Eva, 1959. *Knjiga o Indijancima*, Naprijed, Zagreb
8. Lučić, Nikša, 1998. *Sjevernoamerički starosjedioci: borba za preživljavanje na Divljem zapadu*, Drvo znanja, god. 2, 12, Zagreb, str. 3.-6.
9. Nelson, Talia, 2011. *Historical and Contemporary American Indian Injustices: The Ensuing Psychological Effects*, Commonwealth Honors College Theses and Projects. Paper 6:
10. Richter, Daniel K., 2004. *Rana Amerika kao Indijanska zemlja*, 15 dana, god. 47, 1/2, Zagreb, str. 16-17.
11. Sesvečan, Vesna, 2005. *Sjevernoamerički Indijanci*, Drvo znanja, god. 9, 86, Zagreb, str. 36.-42.
12. Weatherford, Jack McIver, 2003. *Indijanski darovatelji: Kako su Indijanci obiju Amerika preobrazili svijet*, MISL, Zagreb
13. Wilkins, David E., 2002. *American Indian Politics and the American Political System*, Rowman & Littlefield Publishers, Lanham
14. Wright, Ronald, 2011. *Ukradeni kontinenti: Osvajanje i otpor u Americama*, MISL, Zagreb
15. Zimmerman, Larry J., 2008. *Američki Indijanci*, 24 sata, Planeta Marketing Institucional, Zagreb

Elektronički izvori

- (1) http://scholarworks.umass.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1027&context=chc_theses (15.01.2017.)

